

การศึกษาราชศัพท์ในหนังสือ “สาส์นสมเด็จพระ”

A Study of Royal Language in the Books ‘SANSOMDET’

มณฑกกาญจน์ สิทธิสาร¹ / สมเกียรติ รัชชมนิ²

Monthakon Sitthisan / Somkiat Rakmani

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้าง และการใช้คำราชาศัพท์ที่ปรากฏ ในหนังสือสาส์นสมเด็จพระ และเปรียบเทียบการใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์น สมเด็จพระกับการใช้คำราชาศัพท์ ในสมัยอยุธยาและการใช้ราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน โดยการเก็บข้อมูลราชาศัพท์จากหนังสือสาส์นสมเด็จพระ จำนวน 26 เล่ม รวบรวมราชาศัพท์ ทั้งหมดได้ 1,962 คำ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาข้อสรุป

ผลการศึกษา พบว่าด้านการสร้างคำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสาส์น สมเด็จพระ พบวิธีการสร้างคำราชาศัพท์ 4 วิธี ได้แก่ 1) สร้างโดยการประสมคำระหว่าง คำยืมกับคำไทย 2) สร้างโดยการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำไทย 3) สร้างโดยการ ประสมคำระหว่างคำไทยกับคำยืม และ 4) สร้างจากการยืมคำภาษาอื่นทั้งคำ ด้าน การใช้คำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสาส์นสมเด็จพระ พบการใช้ราชาศัพท์จำแนกตาม หน้าที่ของคำ ได้ 4 ชนิด ได้แก่ นามราชาศัพท์ สรรพนามราชาศัพท์ กริยาราชศัพท์ และลักษณนามราชาศัพท์ ดังนี้ การใช้นามราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จพระ พบว่า มี การใช้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) นามราชาศัพท์ที่เป็นราชาศัพท์ในตัว 2) นาม ราชาศัพท์ที่ต้องใช้คำอื่นมาประกอบ 3) นามราชาศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะบุคคล การ ใช้สรรพนามราชาศัพท์ แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) สรรพนามบุรุษที่ 1 2) สรรพนามบุรุษที่ 2 และ 3) สรรพนามบุรุษที่ 3 การใช้กริยาราชศัพท์ พบว่า มี 8 ลักษณะ ได้แก่ 1) กริยาราชศัพท์ที่เป็นกริยาราชศัพท์ในตัว 2) การใช้คำว่า ทรง นำ

¹ นิสิตปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.) สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน้าคำกริยาธรรมดาและนามราชาศัพท์เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ 3) การใช้คำว่า เสด็จ นำหน้าคำกริยาธรรมดา และนำหน้าราชาศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ 4) การใช้คำว่า ตรัส นำหน้าคำกริยาธรรมดาและนำหน้าราชาศัพท์เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ 5) การใช้คำว่า กราบทูล ทูล นำหน้าคำกริยาธรรมดาและนำหน้าราชาศัพท์เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ 6) การใช้คำว่า โปรด นำหน้าคำกริยาธรรมดาและนำหน้าราชาศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ 7) การใช้คำว่า รับ ได้รับ นำหน้าราชาศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ และ 8) การใช้กริยาราชศัพท์แยกตามชั้นบุคคล การใช้ลักษณนามราชาศัพท์ พบว่า มีการใช้ แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) การใช้ลักษณนามหลังคำบอกจำนวนนับ และ 2) การใช้ลักษณนามหน้าคำบอกจำนวนนับ

ด้านการเปรียบเทียบการใช้คำราชาศัพท์ ในหนังสือศาสนสมเด็จกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยา พบว่า มีการใช้ราชาศัพท์ที่เหมือนกันจำนวน 301 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.35 และแตกต่างกัน จำนวน 1,662 คำ คิดเป็นร้อยละ 84.65 การใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือศาสนสมเด็จกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน พบว่า มีการใช้ราชาศัพท์ที่เหมือนกันจำนวน 1,385 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.60 และแตกต่างกัน จำนวน 577 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.40 เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 แหล่งข้อมูล คือ การใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือศาสนสมเด็จกับในสมัยอยุธยา และในสมัยปัจจุบัน พบว่ามีการใช้ราชาศัพท์ที่เหมือนกันทั้ง 3 แหล่งข้อมูล จำนวน 236 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.03 และแตกต่างกัน จำนวน 1,726 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.97

Abstract

This research aimed to study the creation and usage of royal words in the books 'SANSOMDET' and compare the usage of royal words in the book 'SANSOMDET' with royal words used in the Ayuthaya period and the present period. The data were collected from 26 volumes of the books 'SANSOMDET' with the total amount of 1,962 royal words and the data were analyzed to arrive at conclusion. The results showed that the royal words in the books 'SANSOMDET' were created in 4 ways i.e., 1) a compound of borrowed words and Thai words, 2) a compound of Thai words, 3) a compound of Thai words and borrowed words, and 4) a compound of pure borrowed words. The usage of royal words was divided into 4 categories by their function i.e., royal nouns, royal pronouns, royal verbs, and royal classifiers. Hence, the usage of royal nouns in the books 'SANSOMDET' was divided into 3 categories i.e., 1) royal nouns used as royal nouns, 2) royal nouns which needed other components, and 3) royal nouns used as proper names. Royal pronoun usage was also divided into 3 categories i.e., 1) 1st person pronoun, 2) usage of 2nd person pronoun, and 3) the usage of 3rd person pronoun. Royal verbs usage was used in 8 ways i.e., 1) royal verbs used as royal verbs, 2) royal verbs which were made by using the word "song" in front of normal verbs and royal nouns, 3) royal

verbs which were made by using “*sadet*” in front of normal verbs and royal words, 4) royal verbs which were made by using the word “*trat*” in front of normal verbs and royal words, 5) royal verbs which were made by using the word “*krabtun, tun*” in front of normal verbs and royal words, 6) royal verbs which were made by using the word “*prot*” in front of normal verbs and royal words, 7) royal verbs which were made by using the word “*rap, dai rap*” in front of normal words, and 8) using verbs corresponding to the hierarchy of the royal family. Royal classifiers were used in 2 ways: 1) using classifiers after counting numbers, and 2) using classifiers before counting numbers. By comparison of the usage of royal words in the books ‘SANSOMDET’ with the usage of royal words in the Ayuthaya period, it was found that there was similarity of 301 words which accounted for 15.35 percent and difference of 1,662 words which accounted for 84.65 percent. By comparison of the usage of royal words in the book ‘SAN SOMDET’ and the usage of royal words in the present, it was found that there was similarity of 1,385 words which accounted for 70.60 percent and difference of 577 words which accounted for 29.40 percent. When comparing the 3 sources, it was found that there was similarity of 236 words which accounted for 12.03 percent and difference of 1,726 words which accounted for 87.97 percent.

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี และค่านิยมของคนในชาตินั้นๆ ภาษาไทยก็เช่นเดียวกัน คือเป็นภาษาที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมในสังคมไทย แสดงให้เห็นถึงขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และค่านิยมของคนในสังคมที่เห็นได้อย่างชัดเจน คือ การที่ภาษาไทยมีการใช้ระดับภาษาตามฐานะของบุคคลเพื่อให้เกิดความเหมาะสม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของคนไทย ที่มีความเคารพ ยกย่องผู้ที่มีฐานะสูงกว่า เสมอกัน และต่ำกว่าไม่ว่าจะด้านชาติวุฒิ วิทยวุฒิ หรือคุณวุฒิ เป็นต้น

การที่ภาษาไทยมีการใช้ระดับภาษาตามฐานะของบุคคลนั้นเป็นการแสดงถึงระดับวัฒนธรรมของผู้ใช้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาสำหรับพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นบุคคลที่คนในชาติให้ความเคารพ ยกย่อง เคารพเทิดทูนเหนือสิ่งอื่นใด จึงได้มีระเบียบวิธีการใช้ราชาศัพท์ ซึ่งสังคมไทยกำหนดใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ไว้แตกต่างกันตามลำดับความสำคัญ เพื่อเป็นการถวายพระเกียรติยศให้เหมาะสมตามฐานานุรูป ราชาศัพท์จึงเป็นเครื่องมือที่แสดงให้เห็นถึงความประณีตและงดงามของภาษาไทย ซึ่งมีการใช้ระดับภาษาตามฐานะของบุคคลสำหรับใช้กับพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์ พระภิกษุ ขุนนาง ข้าราชการ ตลอดจนสามัญชนทั่วไป ราชาศัพท์เป็นการใช้ภาษาที่มีระบบกฎเกณฑ์กำหนดไว้อย่างชัดเจน ราชาศัพท์จึงถือได้ว่าเป็นคำศัพท์เฉพาะที่แตกต่างกับการใช้ศัพท์ทั่วไป ราชาศัพท์เป็นคำที่แบ่งประเภทเหมือนกับคำสามัญทั่วไป ซึ่งแบ่งออกเป็น คำนาม คำกริยา คำสรรพนาม คำวิเศษณ์ ลักษณะนาม และวิธีการเพ็ชทุล

แต่มีการกำหนดระเบียบวิธีการใช้ที่เฉพาะเจาะจงตามลำดับชั้นของบุคคล ราชาศัพท์จึงถือเป็นศัพท์ที่มีวิธีการใช้ต่างไปจากการใช้ศัพท์ในชีวิตประจำวันอย่างทั่วไป การศึกษาคำราชาศัพท์นั้น จะช่วยให้ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องเหมาะสมทำให้มีความรู้เรื่องศัพท์กว้างขวางขึ้นได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมทางภาษาและทำให้รู้สึกภูมิใจที่ภาษาไทยมีการใช้ราชาศัพท์ซึ่งเป็นเครื่องเชิดชูเกียรติของคนไทยและชาติไทยในปัจจุบันมีการใช้ราชาศัพท์อย่างผิด ๆ เช่น การใช้คำที่ไม่ตรงความหมาย การใช้คำราชาศัพท์ซ้อนการใช้ไม่ตรงกับลำดับทางพระราชวงศ์ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาคำราชาศัพท์เพื่อช่วยให้สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับชั้นของบุคคล ทำให้เข้าใจถึงหลักการใช้ราชาศัพท์ และความหมายของคำราชาศัพท์ได้อย่างถูกต้อง อีกทั้งยังได้เรียนรู้ถึงวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งราชาศัพท์ถือว่าเป็นวัฒนธรรมทางภาษาที่มีความประณีตนุ่มนวล และน่าฟัง

การศึกษาราชาศัพท์ไม่เพียงศึกษาได้เฉพาะแต่ในตำราราชาศัพท์เท่านั้น หากแต่ศึกษาจากเอกสารต่างอื่นๆ ก็จะทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับราชาศัพท์ได้เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาราชาศัพท์ที่ใช้กันโดยตรงระหว่างเจ้านายโดยไม่ผ่านสามัญชน อย่างเช่นในหนังสือสาส์นสมเด็จ ซึ่งเป็น ลายพระหัตถ์ตอบโต้ระหว่างสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ กับสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2475 จนถึงปี พ.ศ. 2486 หนังสือสาส์นสมเด็จนอกจากจะเป็นจดหมายส่วนบุคคลที่เขียนโต้ตอบกันระหว่างทั้งสองพระองค์แล้ว หนังสือสาส์นสมเด็จ ยังถือได้ว่าเป็นหนังสือที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ

เรื่องส่วนพระองค์ ยังมีเนื้อหาแสดงความรู้ ความคิด คำวิจารณ์ เกี่ยวกับความรู้ของไทยที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี วรรณคดี ศิลปะ และอักษรศาสตร์ เป็นต้น (องค์การคำของครูสภา, 2515 : 2)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จ เพื่อศึกษาการใช้ภาษาในหนังสือสาส์นสมเด็จ ซึ่งเป็นภาษาที่ทั้งสองพระองค์ทรงใช้โดยตรง โดยไม่ผ่านสามัญชน ถือว่าเป็นการใช้ราชาศัพท์ของเจ้านายในพระราชวงศ์ เป็นการใช้ราชาศัพท์ของเจ้านายโดยตรง อีกทั้งยังไม่มีผู้ใดศึกษามาก่อน ผู้วิจัยจึงเห็นเป็นเรื่องสำคัญที่ควรศึกษาในด้านการสร้างคำราชาศัพท์ และการใช้คำราชาศัพท์ไว้ให้เป็นประโยชน์แก่วงวิชาการต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสาส์นสมเด็จ จำนวนทั้งหมด 1,962 คำ ได้มาจากหนังสือสาส์นสมเด็จ จำนวน 26 เล่ม ผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมด

กลุ่มตัวอย่าง (1) คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยา ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จากพงศาวดารสมัยอยุธยาที่ยังคงเนื้อหาสมบูรณ์สามารถเข้าถึงได้ และแต่งขึ้นในสมัยอยุธยาเท่านั้น (ผู้วิจัยไม่เลือกพงศาวดารสมัยอยุธยาที่แต่งหรือชำระขึ้นภายหลัง) ได้แก่ พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับวันวลิต พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์ และพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระจักรพรรดิพงษ์ (จาด) ได้ตัวอย่างคำที่ปรากฏสอดคล้องกับราชาศัพท์ที่ใช้ในหนังสือสาส์นสมเด็จ จำนวน 894 คำ (2) คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน ได้จากการ

สู่ตัวอย่างแบบเจาะจงจากหนังสือ ราชาศัพท์ ของราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2550 และหนังสือ ราชาศัพท์ ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พ.ศ.2537 เพราะเป็นเอกสารที่เป็นหลักในการใช้ราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน ได้ตัวอย่างคำที่ปรากฏ สอดคล้องกับราชาศัพท์ที่ใช้ในหนังสือสาส์นสมเด็จ จำนวน 1,916 คำ

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษา เฉพาะคำราชาศัพท์ที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ และ พระบรมวงศานุวงศ์เท่านั้น โดยศึกษาในด้านการ สร้างคำราชาศัพท์ และการใช้คำราชาศัพท์ แบ่ง ออกเป็น 1) การใช้คำนาม 2) การใช้คำสรรพนาม 3) การใช้คำกริยา 4) การใช้คำวิเศษณ์ 5) การใช้ลักษณนาม

การตรวจเอกสาร

ความหมายของราชาศัพท์

คำว่า “ราชาศัพท์” เกิดจากคำ ราช + ศัพท์ นำมารวมกัน โดยวิธีสมาส จึงได้คำ “ราชาศัพท์” ราช เป็นภาษาบาลีและสันสกฤต แปลว่า ผู้ที่ให้เกิดความพอใจ ความยินดี ตรงกับ คำว่า พระเจ้าแผ่นดิน ส่วน คำว่า ศัพท์ เป็นภาษา สันสกฤต แปลว่า เสียง คำ คำยากที่ต้องแปล เมื่อนำมาสมาสกัน เป็น “ราชาศัพท์” มีความหมาย ตามรูปว่า ถ้อยคำที่ใช้สำหรับพระเจ้าแผ่นดิน ราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546 : 952) ให้ ความหมายของราชาศัพท์ว่า “น.คำเฉพาะใช้สำหรับ เพ็ดทูลพระเจ้าแผ่นดิน และเจ้านาย ต่อมาหมาย รวมถึงคำที่ใช้กับพระภิกษุ ข้าราชการ และสุภาพชนด้วย” จึงสรุปได้ว่า ราชาศัพท์ หมายถึง คำศัพท์

เฉพาะที่มีแบบแผนในการใช้ และกำหนดใช้สำหรับ พระมหากษัตริย์ พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ พระภิกษุสงฆ์ รวมทั้งสุภาพชนทั่วไปให้เหมาะสม ตามฐานะานุรูป

ความเป็นมาของราชาศัพท์

พระวรวงศ์วิสิฐ (2502 : 97) ได้กล่าวถึง ความเป็นมาของการใช้ราชาศัพท์ว่า “ต้นเดิมที่จะ เกิดราชาศัพท์ขึ้นก็เพราะเมื่อไทยเราตั้งชาติเข้มแข็ง ขึ้นในดินแดนที่เข้ามาปกครองใหม่ คือ ดินแดนสยาม ประเทศนี้ เราก็เลือก ผู้ที่มีความสามารถมีลักษณะ เป็นชั้นอัจฉริยบุคคลในขณะ แล้วยกขึ้นเป็นประมุข ของชาติ เรียกกันว่า พระราชาธิบดี เมื่อเกิดมีพระ ราชาธิบดีขึ้น จึงยกย่องพระองค์ท่านให้สูงกว่าคนใน ชาติ และต้องสร้างสิ่งที่เป็นเครื่องประดับพระเกียรติ ให้เป็นพิเศษกว่าคนอื่น ๆ” จึงสรุปได้ว่า ราชาศัพท์ เกิดขึ้นมาจากความเคารพเทิดทูนต่อสถาบันพระ มหากษัตริย์ของประชาชน จึงมีการคิดคำที่สุภาพ ขึ้นมาใช้สำหรับกราบบังคมทูล ซึ่งแตกต่างจากคำ ที่ใช้ทั่วไป เพื่อให้เหมาะสมกับพระเกียรติโดยมีการ กำหนดใช้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรในสมัยอยุธยา ในรัชกาลสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ

ราชาศัพท์กับสังคมไทย

ภาษาเป็นสิ่งที่คนในสังคมใช้เพื่อสื่อสาร ระหว่างกัน เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงขนบธรรมเนียม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และค่านิยมของคนใน สังคมนั้นๆ จึงถือได้ว่าการใช้ภาษา มีความสัมพันธ์ กับสังคม ในสังคมไทยมีค่านิยมความเชื่อว่าพระ มหากษัตริย์ เป็นสมมุติเทพ เป็นเทพเจ้าให้ความสำคัญ ยกย่อง เทิดทูนพระมหากษัตริย์ไว้เหนือสิ่ง อื่นใด ทำให้การใช้ภาษาในสังคมไทย มีลักษณะ

เฉพาะ ภาษาไทยมีการใช้ภาษาตามฐานะของบุคคล เพื่อแสดงความเคารพยกย่องผู้ที่มีฐานะสูงกว่า จึงมีการกำหนดใช้ภาษาตามลำดับชั้นของบุคคลในสังคมที่เรียกว่า ราชาศัพท์ มีระเบียบวิธี ที่กำหนดการใช้ให้เหมาะสมตามลำดับชั้นของบุคคล สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (2537 : 207-208) ได้กล่าวถึงลำดับของพระราชวงศ์ไว้ 3 ชั้น ดังนี้

- 1) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
- 2) สมเด็จพระบรมราชินีนาถ และ
- 3) พระบรมวงศ์และพระอนุวงศ์ โดยแยกย่อยออกได้อีก 6 ชั้น ได้แก่

- 1) สมเด็จพระบรมราชินี, สมเด็จพระบรมราชชนนี, สมเด็จพระยุพราช, สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร, สมเด็จพระบรมราชกุมารี
- 2) สมเด็จพระเจ้าฟ้า
- 3) พระบรมวงศ์ชั้นพระองค์เจ้า (พระราชโอรสธิดาของพระมหากษัตริย์)
- 4) พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม), พระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ (ที่ทรงกรม)
- 5) พระอนุวงศ์ชั้นพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า (ที่มีได้ทรงกรม) และ
- 6) หม่อมเจ้า

การลำดับชั้นของพระราชวงศ์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์และยกย่องเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์มาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน จึงมีการสร้างค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีที่ให้ความเคารพ ยกย่อง ให้ความสำคัญ ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำให้เกิดการคิดคำราชาศัพท์ขึ้นใช้ เพื่อใช้ให้เหมาะสมกับการยกย่องเทิดทูนนั้น ดังนั้น การที่จะใช้ราชาศัพท์ให้ถูกต้องตามพระเกียรติยศ และฐานันดรศักดิ์ของพระมหากษัตริย์ และพระบรมวงศานุวงศ์นั้น คนไทยจึงต้องรู้ถึงลำดับของพระราชวงศ์ จึงจะทำให้ใช้ราชาศัพท์ ได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมตามหลัก

การใช้ราชาศัพท์

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษารราชาศัพท์ในหนังสือสารสนสมเด็จ ผลการศึกษามี ดังนี้

1. การสร้างคำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสารสนสมเด็จ

จากการศึกษาการสร้างราชาศัพท์ในหนังสือสารสนสมเด็จ จำนวน 26 เล่ม โดยใช้แนวคิดของ บรรจบ พันธุเมธา (2518) พบว่ามีการสร้างราชาศัพท์ 4 วิธี ดังนี้

1.1 การสร้างโดยการประสมคำระหว่างคำยืมกับคำไทย โดยแบ่งการสร้างออกเป็นคำนามและคำกริยา ดังนี้

1.1.1 คำนาม ใช้คำว่า พระ_ ประสมกับคำไทยเป็นราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า พระรก พระแกล พระอู่

1.1.2 คำกริยา ใช้คำว่า ทรง_ นำหน้าคำกริยาและคำนามที่เป็นคำไทย ตัวอย่างเช่น คำว่า ทรงหา ทรงสืบ ทรงม้า ทรงดำ

1.2 การสร้างโดยการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำไทย ตัวอย่างเช่น คำว่า รับสั่ง เรือนต้น

1.3 การสร้างโดยการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำยืม ที่เป็นราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า ขอบพระเนตร ชมพระทัย ฝัพระหัตถ์

1.4 การสร้างโดยการยืมคำจากภาษาอื่นทั้งคำ โดยแบ่งเป็นสองลักษณะ คือ

1.4.1 คำยืมโดดๆ คือ การใช้คำยืมที่เป็นคำราชาศัพท์อยู่แล้วในตัว ตัวอย่างเช่น คำว่า ประทาน เสด็จ โปรด ประทับ

1.4.2 การสร้างจากคำยืมประสม

กับคำยืม พบว่ามีการใช้คำยืมจากภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ โดยมีการใช้ คำว่า พระ_พระราช_และ ทรง_นำหน้า และใช้คำว่า หลวง ประกอบหลัง ดังนี้ 1) คำยืมที่มาจากภาษาบาลีสันสกฤต ยกตัวอย่างเช่น คำว่า พระราชธิดา พระชนก 2) คำยืมที่มาจากภาษาเขมร ยกตัวอย่างเช่น คำว่า พระนลาฏ พระหนุ พระกำลัง 3) คำยืมที่มาจากภาษาจีน ได้แก่คำว่า พระแก้ว และ 4) คำยืมที่มาจากภาษาอังกฤษ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า ทรงเซ็น ทรงสปอร์ต การ์ดพระนาม

2. ศึกษาการใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์น สมเด็จ

การใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จ พบว่ามีคำที่ใช้เป็นราชาศัพท์ โดยจำแนกตามหน้าที่ของคำ 4 ชนิด คือ นามราชาศัพท์ สรรพนามราชาศัพท์ กริยารราชาศัพท์ และลักษณนามราชาศัพท์ พบว่ามีการใช้ ดังนี้

2.1 การใช้นามราชาศัพท์ พบการใช้แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

2.1.1 นามราชาศัพท์ที่เป็นราชาศัพท์ในตัว นามราชาศัพท์ที่เป็นราชาศัพท์ในตัว คือ ราชาศัพท์ ที่เป็นคำที่ไม่ต้องใช้คำใดๆ เข้าประกอบเพื่อเป็นราชาศัพท์ จากการศึกษาราชาศัพท์ ในสาส์นสมเด็จพบว่า มีการใช้นามราชาศัพท์ที่เป็นราชาศัพท์ในตัว ยกตัวอย่างเช่น คำว่า ตำหนัก

2.1.2 นามราชาศัพท์ที่ต้องใช้คำอื่นมาประกอบ จากการศึกษาการใช้นามราชาศัพท์ที่ต้องใช้คำอื่นประกอบ พบการใช้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ คำที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์ คำที่ใช้สำหรับเจ้านาย คำที่ใช้เป็นชื่อของคน สัตว์ สิ่งของ หรือของใช้ที่เป็นของहांไกลไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับพระ

มหากษัตริย์หรือเจ้านาย รวมทั้งเป็นคำที่มีขึ้นมาหลัง ๆ และคำที่ใช้ตามลำดับชั้นบุคคล ดังนี้

1) คำที่ใช้สำหรับพระมหากษัตริย์

1.1) คำนามที่เป็นชื่อของสิ่งสำคัญอันควรยกย่อง พบการใช้คำว่า พระบรมมหาราช_พระบรมราช_พระบรมราชา_พระบรม_พระอัคร_พระอรรค_พระมหา_ประกอบเข้าข้างหน้าเป็นนามราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า พระบรมมหาราชวัง

1.2) คำนามที่เป็นชื่อสิ่งสำคัญรองลงมา หรือไม่ให้ปนกับเจ้านายอื่นๆ ใช้คำว่า พระราช_ประกอบข้างหน้า เป็นนามราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า พระราชกำหนด

1.3) คำนามที่เป็นชื่อสิ่งสามัญทั่วไป ไม่ถือว่าสำคัญและไม่แยกให้เห็นว่าเป็นนามใช้เฉพาะกับพระมหากษัตริย์ ใช้คำว่า พระ_ นำหน้า ตัวอย่างเช่น คำว่า พระกร

1.4) คำนามที่มีความสำคัญรองลงมา พบการใช้คำว่า ราช_เครื่อง_ประกอบข้างหน้า เป็นนามราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า ราชของครุฑย์ เครื่องทรง

1.5) คำนามที่เป็นชื่อสิ่งไม่สำคัญ หรือไม่ได้ให้ความสำคัญ และเป็นคำไทย พบการใช้คำว่า หลวง_ต้น ประกอบข้างหลัง เป็นนามราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น เรือนต้น

นอกจากการใช้คำว่า ต้น กับ หลวง ประกอบท้ายเพื่อเป็นนามราชาศัพท์แล้ว ยังพบการใช้คำว่า พระที่นั่ง_เสวย_บรรทม_ประทับ_ประพาส_ทรง_สร่ง ประกอบข้างท้าย เป็นนามราชาศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า รถยนต์พระที่นั่ง โต๊ะเสวย ที่บรรทม ที่ประทับ เที้ยวประพาส เครื่องทรง

2) คำที่ใช้สำหรับเจ้านาย ตั้งแต่สมเด็จ พระบรมราชินีลงไปถึงชั้นหม่อมเจ้า พบการใช้ ดังนี้

2.1) สำหรับสมเด็จพระบรมราชินี สมเด็จพระยุพราช พระมหากษัตริย์ พระมหาราชินี พระราชโอรสธิดา ใช้คำว่า พระราช_ นำหน้า นามที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น คำว่า พระราชหัตถเลขา

2.2) ใช้คำว่า พระ_ นำหน้านามที่ไม่สำคัญสำหรับเจ้านายตามข้อ 2.1) และใช้สำหรับเจ้านายทั่วไป ทั้งในนามสำคัญและไม่สำคัญ เช่น คำว่า พระญาติ

2.3) ใช้คำว่า_ ทรง ประกอบข้างหลัง ตัวอย่างเช่น คำว่า ไม้เท้าทรง หมวกทรง

2.4) คำที่เป็นนามราชาศัพท์สำหรับเจ้านายอยู่ในตัว ตัวอย่างเช่น คำว่า เจ้าจอม หม่อม วัง ตำแหน่ง

3) ชื่อของคน สัตว์ สิ่งของ หรือของใช้ที่เป็นของห่างไกลไม่ได้เกี่ยวเนื่องกับพระมหากษัตริย์หรือเจ้านาย รวมทั้งเป็นคำที่มีขึ้นมาหลัง ๆ พบการใช้คำว่า พระพร

4) นามที่บัญญัติคำไว้ให้ใช้ต่างกัน ตามชั้นของบุคคล ตัวอย่างเช่น คำที่มีความหมายว่า จดหมาย พบการใช้ จำนวน 3 คำ ได้แก่ ลายพระหัตถ์ ลิขิต จดหมาย คำที่มีความหมายว่า คำสั่ง พบการใช้จำนวน 3 คำ ได้แก่ กระแสพระบรมราชโองการ พระบรมราชโองการ พระบัญชา

2.1.3 นามราชาศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะของบุคคล การใช้คำการศึกษานามราชาศัพท์ที่เป็นชื่อเฉพาะบุคคลในหนังสือสาส์นสมเด็จพระมหากษัตริย์ พระมเหสี และพระบรมวงศานุวงศ์ มีการใช้สามัญนามนำหน้าชื่อพบการใช้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) คำนำพระนามที่ใช้กับพระมหากษัตริย์ พบว่ามีใช้คำว่า พระบาทสมเด็จพระสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระเจ้า พระ

2) คำนำพระนามที่ใช้กับพระมเหสี พบว่ามีการใช้คำว่า พระนางเจ้า สมเด็จพระนาง สมเด็จพระนางเจ้า พระนาง

3) คำนำพระนามที่ใช้กับพระบรมวงศานุวงศ์ มีการใช้พระนามโดยเฉพาะ เพื่อบอกสกุลยศ และอิสริยยศ เรียกว่า สามานยนามบอกเครือญาติ และสามานยนามบอกชั้นเจ้านาย

สามานยนามบอกเครือญาติ คือ คำนำพระนามที่แสดงว่าเป็นพระประยูรญาติชั้นใดกับพระมหากษัตริย์ จากการศึกษาสามานยนามบอกเครือญาติในหนังสือสาส์นสมเด็จพระมหากษัตริย์ พบการใช้คำนำพระนามบอกเครือญาติ ตัวอย่างเช่น พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ, พระเจ้า วรวงศ์เธอ, สมเด็จพระปิตุจฉาเจ้า, สมเด็จพระมาตามหัยยิกา, พระเจ้ามโหฬาร, พระเจ้าลูกยาเธอ, สมเด็จพระราชปิตุลา,

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบการใช้คำว่า สมเด็จพระมหา, เจ้าฟ้าหญิง, เจ้าฟ้าชาย, พระองค์หญิง, หม่อมเจ้าหญิง, หม่อมเจ้าชาย, สมเด็จพระชาย, สมเด็จพระหญิง, หญิง, ชาย, องค์, เจ้าหญิง, เจ้าชาย, เจ้า, องค์ชาย, องค์หญิง, พระองค์, สมเด็จพระมหา, ทูลกระหม่อม, หม่อมมารดา, คุณแม่, เสด็จ, เด็จ, เจ้าจอม, คุณจอมมารดา, เจ้าจอมมารดา นำหน้าพระนามของพระบรมวงศานุวงศ์

2.2 การใช้สรรพนามราชาศัพท์ จากการศึกษาการใช้คำสรรพนามในหนังสือสาส์นสมเด็จพระมหากษัตริย์ พบการใช้คำสรรพนาม แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ สรรพนามบุรุษที่ 1 สรรพนามบุรุษที่ 2 และสรรพนามบุรุษที่ 3

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 จากการศึกษา คำสรรพนามบุรุษที่ 1 พบการใช้ดังนี้ 1) สรรพนามบุรุษที่ 1 ที่ใช้กับบุคคลที่เสมอกัน ใช้คำว่า เกล้า

กระหม่อม หม่อมฉัน ฉันทน์ เรา และ 2) สรรพนาม บุรุษที่ 1 ที่ใช้กับบุคคลที่ต่ำกว่า ใช้คำว่า กู

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 จากการศึกษา คำสรรพนามบุรุษที่ 2 พบการใช้สรรพนามบุรุษที่ 2 ที่ใช้กับบุคคลที่เสมอกัน มีการใช้คำว่า ฝ่าพระบาท ฝ่าบาท พระองค์ ฝ่าบาท ท่าน พระองค์ท่าน ทูล กระหม่อม

การใช้สรรพนามบุรุษที่ 3 จากการศึกษา คำสรรพนามบุรุษที่ 3 พบการใช้ดังนี้ 1) สรรพนาม บุรุษที่ 3 เมื่อกล่าวถึงบุคคลที่สูงกว่า ใช้คำว่า สมเด็จพระองค์ พระองค์เจ้า ทูลกระหม่อมท่าน พระองค์เธอ ทูลกระหม่อม

2) สรรพนามบุรุษที่ 3 เมื่อกล่าวถึงบุคคลที่เสมอกัน ใช้คำว่า ท่าน และ 3) สรรพนาม บุรุษที่ 3 เมื่อกล่าวถึงบุคคลที่ต่ำกว่า ใช้คำว่า เธอ แก เขา

2.3 การใช้กริยาราชศัพท์ กริยาราชศัพท์ที่ใช้ในหนังสือสาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 8 ลักษณะ ดังนี้

2.3.1 กริยาราชศัพท์ที่เป็นกริยาราชศัพท์ในตัว ตัวอย่างเช่น คำว่า เสวย ทูล

2.3.2 การใช้คำว่า ทรง_นำหน้าคำกริยาราชศัพท์ และนามราชศัพท์เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า ทรงปรับ ทรงสร้าง

นอกจาก ทรง ใช้ประกอบกับคำอื่นแล้ว คำว่า ทรง ยังใช้เป็นคำเดี่ยว มีความหมายในตัว เช่น ทรง มีความหมาย หมายถึง อ่าน

“เรื่องอิเหนาเมื่อทูลไป ยังไม่ได้สอบหนังสือที่หม่อมฉันแต่งไว้ข้างท้ายหนังสือ เล่าเรื่องไปชาวครั่งที่สามยังถ้วนถักว่านั่น ขอให้ทรงอย่าข้ามเสีย”

(สาส์นสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เล่ม 4 หน้า 109)

นอกจากนี้ ยังพบการใช้ ทรง ประกอบกับ

คำทับศัพท์ พบจำนวน 2 คำ คือ ทรงเซ็น ทรงสปอร์ต

2.3.3 การใช้คำว่า เสด็จ นำหน้าคำกริยาราชศัพท์ และนำหน้าราชศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า เสด็จมา เสด็จลง เสด็จออก

2.3.4 การใช้คำว่า ตรัส นำหน้าคำกริยาราชศัพท์ และนำหน้าราชศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า ตรัสขอ ตรัสเล่า ตรัสถาม

2.3.5 การใช้คำว่า กราบทูล_ทูล_นำหน้าคำกริยาราชศัพท์และนำหน้าราชศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า กราบทูลถวาย กราบทูลพระกรุณา กราบทูลปรึกษา ทูลหาหรือ ทูลอธิบาย

2.3.6 การใช้คำว่า โปรด_นำหน้ากริยาราชศัพท์และนำหน้าราชศัพท์เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า โปรดตรัส โปรดบอก โปรดฝาก

2.3.7 การใช้คำว่า รับ_ได้รับ_นำหน้าราชศัพท์ เพื่อทำให้เป็นกริยาราชศัพท์ ตัวอย่างเช่น คำว่า ได้รับพระราชทาน ได้รับประทาน อนุญาต รับพระราชอาญา

2.3.8 การใช้กริยาราชศัพท์แยกตามชั้นบุคคล ตัวอย่างเช่น คำที่มีความหมายว่า ตาย พบการใช้จำนวน 14 คำ ได้แก่ คำว่า สวรรคต เสด็จสวรรคต เสด็จทิวงคต ถึงทิวงคต ทิวงคต ลิ้นพระชนม์ ถึงชีพิตักษัย ลิ้นชีพิตักษัย ลิ้นชีพมรณภาพ ถึงแก่พิราลัย ถึงพิราลัย ถึงแก่กรรม ตาย

2.4 การใช้ลักษณนามราชศัพท์ การใช้ลักษณนาม พบว่ามีการใช้ลักษณนามที่ใช้กับคน

และสิ่งของ พบการใช้คำลักษณะนาม จำนวน 3 คำ คือ คำว่า พระองค์ องค์และคน ซึ่งลักษณะการใช้ นั้น แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้ลักษณะนาม หลังคำบอกจำนวนนับ และการใช้ลักษณะนามหน้า คำบอกจำนวนนับ

3. การเปรียบเทียบการใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยาและการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน

การใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จ เปรียบเทียบกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยา โดยศึกษาจากพระราชพงศาวดารในสมัยอยุธยา พบว่า มีการใช้คำราชาศัพท์ที่เหมือนกัน จำนวน 301 คำ คิดเป็นร้อยละ 15.35 และมีการใช้คำราชาศัพท์ที่แตกต่างกัน จำนวน 1,661 คำ คิดเป็นร้อยละ 84.57 การใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จเปรียบเทียบกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบันโดยศึกษาหนังสือราชาศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน และหนังสือราชาศัพท์ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พบว่า มีการใช้คำราชาศัพท์ที่เหมือนกันมากกว่า จำนวน 1,385 คำ คิดเป็นร้อยละ 70.60 และมีการใช้ที่แตกต่างกัน จำนวน 577 คำ คิดเป็นร้อยละ 29.40 และการใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จเปรียบเทียบกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยา และการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน พบว่ามีการใช้คำราชาศัพท์ที่เหมือนกัน ทั้ง 3 แหล่งข้อมูล จำนวน 236 คำ คิดเป็นร้อยละ 12.03 และการใช้ที่แตกต่างกัน จำนวน 1,726 คำ คิดเป็นร้อยละ 87.97

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

การศึกษาราชศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็นประเด็น

ต่างๆ มีข้อสังเกต ดังนี้

1. การสร้างคำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสาส์นสมเด็จ

การสร้างคำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จ พบวิธีการสร้างคำ 4 วิธี ได้แก่ 1) สร้างโดยการประสมคำระหว่างคำยืมกับคำไทย แบ่งการสร้างออกเป็นคำนามราชาศัพท์และคำกริยาราชศัพท์ การสร้างคำนามโดยใช้ คำว่า พระ_พระราช_นำหน้าคำนามเป็นคำนามราชาศัพท์ และ คำว่า ทรง_นำหน้า คำนามและคำกริยา ประกอบเป็นคำกริยาราชศัพท์ 2) สร้างโดยการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำยืม 3) สร้างโดยการประสมคำระหว่างคำไทยกับคำยืม 4) สร้างโดยการยืมคำจากภาษาอื่น พบว่ามีการใช้คำยืมจาก ภาษาบาลีสันสกฤต ภาษาเขมร ภาษาจีน และภาษาอังกฤษ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ การใช้คำยืมโดด ๆ และการใช้คำยืมประสมกับคำยืม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการสร้างราชาศัพท์ของบรรจบ พันธุเมธา (2518 : 237 – 241) ที่กล่าวถึง การใช้คำยืมที่มาจากภาษาอังกฤษสร้างเป็นราชาศัพท์ โดยใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษประกอบ อาจเป็นเพราะในช่วงสมัยนั้น มีการใช้คำทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ทำให้นำคำทับศัพท์มาสร้างเป็นราชาศัพท์โดยตรง ไม่เน้นความเป็นทางการ เช่น คำว่า ออฟฟิศหลวง ทรงสปอร์ต ซึ่งแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษาในสังคม ซึ่งส่งผลมาถึงการใช้ราชาศัพท์ด้วยเช่นเดียวกัน ดังนั้น การใช้ราชาศัพท์ในสังคมไทย จึงมีโอกาสที่คำบางคำไม่ได้รับความนิยม และหยุดใช้ไปตามยุคสมัย ในขณะที่บางคำเป็นคำที่ประกอบขึ้นใหม่ โดยคำใหม่ๆ ตามยุคสมัยมาประกอบเป็นราชาศัพท์ จึงนับเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาถึงความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้

2. การใช้คำราชาศัพท์ที่ปรากฏในหนังสือสาส์นสมเด็จ

จากการศึกษาการใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จพบว่ามีการใช้นามราชาศัพท์ สรรพนามราชาศัพท์ กริยารราชาศัพท์ และลักษณนาม แต่ไม่พบการใช้คำวิเศษณ์ ทั้งนี้อาจเนื่องจากหนังสือสาส์นสมเด็จเป็นการเขียนโต้ตอบกันระหว่างสองพระองค์ ซึ่งเป็นการใช้ภาษาเขียน จึงไม่มีการใช้คำวิเศษณ์ เหมือนกับการใช้ภาษาพูด จึงไม่พบการใช้คำวิเศษณ์ โดยการใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จพบว่าการตัดทอนคำ การใช้คำธรรมดา แทนคำราชาศัพท์ และมีการใช้คำที่ไม่สม่าเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนาพร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา เรื่อง การวิเคราะห์ราชาศัพท์ ในวรรณกรรมแปลสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และยังพบว่าการใช้ราชาศัพท์ที่ไม่สม่าเสมอมีการใช้คำสร้อยประกอบราชาศัพท์ อาจเนื่องมาจากการหนังสือสาส์นสมเด็จเป็นการเขียนโต้ตอบกันระหว่างทั้งสองพระองค์เป็นการเขียนส่วนพระองค์ จึงลดความเป็นทางการลง ใช้คำที่เข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องมีหลักเกณฑ์เคร่งครัดเหมือนกับการใช้ในเอกสารทางราชการ

3. การเปรียบเทียบการใช้คำราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยาและการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน

การใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จเปรียบเทียบกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยอยุธยา โดยศึกษาจากพงศาวดารในสมัยอยุธยา พบว่าการใช้ที่แตกต่างกันมากกว่า อาจเนื่องมาจากยุคสมัยที่แตกต่างกันมาก และในสมัยอยุธยา ยังไม่มีการกำหนดแบบแผนการใช้ที่แน่นอน ทำให้มีการใช้ที่แตกต่างกันมาก และการใช้ในสมัยอยุธยาเป็น

ศึกษาจากพงศาวดาร ซึ่งสามัญชนเขียนขึ้นเพื่อบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์ของพระมหากษัตริย์ และประเทศ ทำให้มีการใช้คำที่เคารพ ยกย่อง เทิดทูนพระมหากษัตริย์ มีความเป็นทางการมากกว่าในหนังสือสาส์นสมเด็จ เพราะเป็นสิ่งที่เขียนเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์

การใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จเปรียบเทียบกับการใช้คำราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน โดยศึกษาหนังสือราชาศัพท์ของราชบัณฑิตยสถาน และหนังสือราชาศัพท์ของสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ พบว่าการใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จมีการใช้ที่เหมือนกันกับในสมัยปัจจุบันมากกว่า อาจเนื่องมาจากหนังสือสาส์นสมเด็จอยู่ในสมัยที่มีการกำหนดการใช้ราชาศัพท์แล้ว เป็นการใช้อราชาศัพท์ของพระบรมวงศานุวงศ์โดยตรง ทำให้มีการใช้ที่เหมือนกันกับหลักการใช้อราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน แต่การใช้ที่มีความแตกต่างกันนั้น พบว่าในหนังสือสาส์นสมเด็จมีการใช้คำที่ต่างกัน หลักการใช้ที่แตกต่างกัน การใช้อราชาศัพท์ ที่ไม่สม่าเสมอ และมีการใช้คำสามัญ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการเป็นจดหมายส่วนพระองค์ที่เขียนเพื่อโต้ตอบกัน จึงลดความเป็นทางการลง ใช้คำที่เข้าใจได้ง่าย และไม่เคร่งครัดเท่ากับหลักการใช้ในสมัยปัจจุบัน

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ราชาศัพท์ในหนังสือสาส์นสมเด็จกับการใช้อราชาศัพท์ในสมัยอยุธยาและการใช้อราชาศัพท์ในสมัยปัจจุบัน พบว่ามีการใช้ที่แตกต่างกันมากกว่า ทั้งนี้ อาจเนื่องจากการะ วัตถุประสงค์ในการเขียนขึ้นต่างกัน และยุคสมัยที่มีความแตกต่างกัน โดยในสมัยอยุธยาเขียนขึ้นเพื่อบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับพระมหากษัตริย์และประเทศ ซึ่งเขียนขึ้นโดยสามัญชน ทำให้มีความเป็นทางการ และในสมัยอยุธยา ยังไม่มีการกำหนดหลัก

การใช้อย่างชัดเจน ส่วนในหนังสือสาส์นสมเด็จพระเจ้า
เป็นลายพระหัตถ์ที่เขียนโต้ตอบกันเพื่อแลกเปลี่ยน
ความรู้ ความคิดเห็น ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นการใช้
ราชาศัพท์ของพระบรมวงศานุวงศ์โดยตรงการใช้จึง
ลดความเป็นทางการลงไม่เคร่งครัดเหมือนหลักการ
ใช้ในสมัยปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- ธนาพร ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา. (2542). **การวิเคราะห์ราชาศัพท์ในวรรณกรรมแปลรัชสมัย
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นริศรานุวัตติวงศ์, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้า พระพระยา, ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
กรมพระยา. (2515). **สาส์นสมเด็จพระ เล่ม 4**. กรุงเทพฯ : องค์การค้าของคุรุสภา.
- บรรจบ พันธเมธา. (2518). **ลักษณะภาษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. (พิมพ์ครั้งที่ 4).
กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- วเวทย์พิสิฐ, พระ. (2502). **หลักภาษาไทย**. พระนคร : โรงพิมพ์วิทยาลัยเทคนิค.
- คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจจัดทำหนังสือราชาศัพท์. (2537). **ราชาศัพท์**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.